

Alvesta kommun

klk@alvesta.se

Rektor för Hagaskolan

magnus.frisk@alvesta.se

Beslut

2017-02-06

Dnr 40-2015:3531

Beslut

efter kvalitetsgranskning av studiehandledning
på modersmålet på Hagaskolan i Alvesta kom-
mun

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av studiehandledning på modersmålet årskurs 7-9 under hösten 2016 och början av 2017.

Det övergripande syftet med granskningen är att granska om de elever som har behov av studiehandledning på modersmålet får tillräckligt stöd för att utveckla sina ämneskunskaper så att de uppnår de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Granskningen inleddes med att 40 skolor i landet valdes ut. Detta urval gjordes slumpmässigt bland de skolor som enligt senast tillgänglig statistik (Skolverkets sammanställning den 15 oktober 2015) hade minst 10 nyanlända/nyinvandrade elever. Därefter kontaktades skolorna för en telefonintervju med rektor kring studiehandledning på modersmålet. I ett andra steg gjordes därefter ett urval om 15 verksamheter som ingår i granskningen. Huvudkriteriet för att en verksamhet ska bli aktuell för urvalet är inte bara att det finns elever som har behov av studiehandledning på modersmålet, utan att studiehandledning faktiskt tillhandahålls.

Hagaskolan i Alvesta kommun besöktes den 21 och 22 november 2016. Ansvariga inspektörer har varit utredare Annika Welinder och utredare Ingrid Jacobsson. I samband med besöket på skolan genomfördes intervjuer med ett urval av elever som får studiehandledning på modersmålet, studiehandledare, ämneslärare, rektor och representant för huvudmannen.

I detta beslut redovisar Skolinspektionen iakttagelser, analyser och bedömningar. I de fall Skolinspektionen identifierat väl fungerande inslag finns dessa beskrivna i den sammanfattande bedömningen och därefter följer en beskrivning av de utvecklingsområden som bedömts vara mest centrala att prioritera i skolan.

När kvalitetsgranskningen i dess helhet är avslutad redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Målsättningen är att samtliga rektorer och huvudmän som ingått i granskningen kan använda rapporten i utvecklande syfte. Den kan också fungera som ett stöd för andra rektorer och huvudmän som har elever som är i behov av studiehandledning på modersmålet. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

2017-02-06

2 (11)

Dnr 40-2015:3531

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionens kvalitetsgranskning Studiehandledning på modersmålet visar att den studiehandleddning som bedrivs på skolan ger flera elever ett adekvat stöd i att utveckla sina ämneskunskaper. Granskningen visar att studiehandleddningen genomförs på ett sådant sätt att centrala begrepp och termer inte enbart översätts utan vid behov också sätts in i ett sammanhang utifrån aktuellt ämnesområde.

Granskningen visar dock att huvudman och rektor behöver inleda ett utvecklingsarbete för att säkerställa ett fungerande samarbete mellan samtliga studiehandleddare och ansvariga ämneslärare såväl i planeringsfasen som under arbetet med att följa upp och bedöma elevernas kunskapsutveckling. Ämneslärare och samtliga studiehandleddare behöver ges förutsättningar att tillsammans gå igenom aktuell lektionsplanering, vilka mål undervisningen ska riktas mot och vad varje elev behöver fokusera på för ges bästa förutsättningar att utvecklas mot målen.

Ämneslärare och studiehandleddare behöver ges förutsättningar att regelbundet stämma av med varandra hur det går för eleven och i samråd med eleven göra de justeringar av upplägg och genomförande som kan behövas för att ge varje elev bästa möjliga stöd. Sådana avstämningar är också en förutsättning för att eleverna ska kunna ges fullgod framåtsyftande information om sin kunskapsutveckling i de ämnen som eleven får undervisning i.

Huvudmannen och rektor behöver också vidta åtgärder för att säkerställa att ämneslärarna får den kompetensutveckling som behövs för att stötta de flerspråkiga eleverna i sin språk- och kunskapsutveckling samt att samtliga studiehandleddare som är verksamma på skolan ges den kompetensutveckling som behövs för att de på bästa sätt ska kunna stötta elevernas utveckling av ämneskunskaper.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden:

- Huvudmannen och rektor behöver se till att studiehandleddare på modersmålet och ansvariga ämneslärare planerar studiehandleddningen tillsammans med utgångspunkt i en bedömning av elevens språk- och ämneskunskaper.

- Huvudmannen och rektor behöver se till att studiehandledare på modersmålet och ansvariga ämneslärare arbetar gemensamt med att kontinuerligt följa upp elevernas kunskapsutveckling samt säkerställa att varje elev ges framåtsyftande information om sin kunskapsutveckling.
- Huvudman och rektor behöver säkerställa att ämneslärarna får den kompetensutveckling som behövs för att stötta de flerspråkiga eleverna i sin språk- och kunskapsutveckling samt att samtliga studiehandledare som är verksamma på skolan ges den kompetensutveckling som behövs för att de på bästa sätt ska kunna stötta elevernas utveckling av ämneskunskaper.

Beskrivning av huvudman och besökt verksamhet

Alvesta kommun har omkring 20 000 invånare. Det finns sju kommunala grundskolor i Alvesta kommun samt en fristående skola och drivs av annan huvudman. På utbildningsförvaltningen finns en integrationssamordnare med särskilt ansvar för studiehandledning på modersmålet.

Hagaskolan är en 7 – 9-skola i centrala Alvesta. Vid Skolinspektionens besök finns 375 elever på skolan. De största språken på skolan är arabiska, dari och somaliska. Studiehandledning på modersmålet ges av studiehandledare som är anställda på skolan.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redogör Skolinspektionen mer utförligt för sina bedömningar kring frågeställningarna.

1. Stöttas elevens utveckling av ämneskunskaper genom att studiehandledaren på modersmålet och ansvariga ämneslärare arbetar tillsammans?

1.1 Planerar studiehandledare på modersmålet och ansvariga ämneslärare tillsammans med utgångspunkt i en bedömning av elevens språk- och ämneskunskaper?

2017-02-06

4 (11)

Dnr 40-2015:3531

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att skolans arbete med att planera studiehandledning behöver utvecklas genom att studiehandledare på modersmålet och ansvariga ämneslärare planerar tillsammans med utgångspunkt i en bedömning av elevens språk- och ämneskunskaper.

Granskningen visar det saknas ett strukturerat samarbete där studiehandledare och ämneslärare tillsammans planerar studiehandledning med utgångspunkt i elevernas kunskaper och förståelse för ämnet.

Skolinspektionens utredning

Eleverna säger i intervjun att de oftast själva bestämmer vad de ska göra på studiehandledningstillfällena och att det tar med sig det material som de behöver hjälp med eller få förklarat. Eleverna säger att det även finns ämneslärare som säger till eleverna vilket material de ska ta med sig till studiehandledningstillfället i ett visst ämne.

Eleverna vet dock inte vem det är som tar besluten om vad de ska göra under studiehandledningstillfället utan är osäkra på om det är rektorn, lärarna eller eleverna själva som kan påverka om de behöver studiehandledning.

Såväl studiehandledare som ämneslärare uppger att det finns en variation när det gäller att studiehandledare och elevernas ansvariga ämneslärare gör gemensamma planeringar för studiehandledningstillfället. Studiehandledarna säger i intervjun att det inte finns tid avsatt till planering med elevernas ämneslärare. Studiehandledarna säger vidare i intervjun att det är lärarberoende om de i förväg får tillgång till elevernas material och planering. De säger att samarbetet kan vara allt från att de träffar läraren utanför klassrummet innan lektionen börjar till att de får information från läraren om planeringen någon dag innan studiehandledningstillfället. Studiehandledarna säger att det är stor skillnad på hur de kan hjälpa eleverna vid handledningstillfället om de får tillgång till en planering i förväg eller inte. De ger också exempel på lärare som talar om vilka roller ämneslärare respektive studiehandledare förväntas ha under lektionen.

I en av intervjuerna säger ämneslärarna att många gånger bygger den gemensamma planeringen på informella möten med studiehandledarna. Ämneslärarna säger att det är skillnad att arbeta med de studiehandledare som varit länge på skolan, de känner till ämnen och upplägget på lektionerna vilket gör att informationen till studiehandledarna fungerar. Detta innebär, enligt ämneslärarna, att studiehandledarna vet vad de ska arbeta med vid handledningstillfället och att

2017-02-06

5 (11)

Dnr 40-2015:3531

de kan gå iväg till ett grupprum med eleverna efter lektionsgenomgången. Ämneslärarna säger att de försöker komma ihåg att delge studiehandledarna när det handlar om nytt material som de går igenom. De ser det också som en fördel att studiehandledarna är med i arbetslaget för att man träffas regelbundet.

Ämneslärarna i en annan intervju säger att det inte finns tid för planering tillsammans med studiehandledarna utan att de oftast följer schemat och står vid lektionssalen när lektionen ska börja. De säger att planeringen för elevernas studiehandledningstillfälle haltar, att elevernas planering visserligen finns på skolans hemsida men att de inte vet om studiehandledarna alltid tar del av den. Ämneslärarna säger vidare att det som ytterligare försvårar samarbetet men studiehandledarna är att det kan vara upp till tre studiehandledare i klassrummet samtidigt. Ämneslärarna framhåller dock att om det fanns möjlighet till gemensam planering med studiehandledarna skulle detta gynna elevernas studiehandledning på modersmålet.

Skolledningen bekräftar bilden av att det finns en variation när det gäller samarbetet mellan studiehandledare och ämneslärare för att gemensamt planera elevernas studiehandledningstillfälle. Rektor säger i intervjun att det inte finns någon tid som är avsatt för att planera tillsammans utan säger istället att det är svårt att hitta tider. De exempel på planeringsmöjligheter som rektorn ger är kort planering vid kaffet eller i korridoren. Rektor säger även att de tillfällen där konferenstid tas i anspråk för planering till exempel temaplanering eller ämneskonferenser ges möjlighet för studiehandledare att delta. Rektor beskriver samarbetet mellan studiehandledare och ämneslärare som komplext och som ett utvecklingsområde på skolan.

1.2 Följer studiehandledare på modersmålet och ansvariga ämneslärare tillsammans kontinuerligt upp elevens kunskapsutveckling?

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att studiehandledare på modersmålet och ansvariga ämneslärares arbete med att gemensamt kontinuerligt följa upp elevens kunskapsutveckling behöver utvecklas.

Granskningen visar att studiehandledarna och ämneslärarna inte har någon regelbunden avstämning eller dialog kring elevens kunskapsutveckling. Den uppföljning och avstämning som sker är informell och beroende på den enskilda läraren eller studiehandledaren.

Skolinspektionens utredning

Eleverna säger i intervjun att den information de får om sin kunskapsutveckling får de av sina ämneslärare samtidigt som de andra eleverna i klassen får det.

2017-02-06

6 (11)

Dnr 40-2015:3531

Som exempel ger eleverna skolans plattform där eleverna har tillgång till sin individuella utvecklingsplan. Några elever ger även som exempel att studiehandledaren har varit med när eleven haft betygsdiskussion tillsammans med sin ämneslärare i ett visst ämne.

Av intervju med ämneslärare och studiehandledare framgår att de anser att det på skolan idag varken finns former eller förutsättningar för studiehandledare och ämneslärares att träffas, diskutera och överlämna information till varandra om de elever som får studiehandledning. I en intervju med ämneslärare beskrivs återkopplingen till eleverna som får studiehandledning på modersmålet som "ett hål".

Ämneslärarna säger vidare i intervjun att återkoppling till eleven, när det gäller den enskilde elevens kunskapsutveckling, inte skiljer sig mellan de elever som har studiehandledning på modersmålet och övriga elever. Ämneslärarna säger vidare att det vanligtvis inte sker någon återkoppling till eleverna tillsammans med studiehandledarna. De intervjuade ämneslärarna säger också att de oftast inte hinner stämma av med studiehandledarna vad eleverna har arbetat med under studiehandledningstillfället. Feedback mellan ämneslärare och studiehandledare uppges ske enbart om det är något speciellt kring en enskild elev. Några av de intervjuade studiehandledarna uppger att det är lärarberoende om de träffar och samtalar med ämneslärarna om elevens språk- och kunskapsutveckling. Studiehandledarna säger att det händer att de är med vid elevsamtal efter ett prov eller vid en utvärdering. Vidare uppger studiehandledarna att det dock inte finns någon särskilt avsatt tid för detta ändamål utan att det sker när studiehandledarna träffar lärarna till exempel i samband med en lektion.

Studiehandledarna säger också i intervjun att det finns ämneslärare som kommer till studiehandledarna för att fråga om en viss elevs kunskapsutveckling men att det är lärarberoende. Några studiehandledare uppger att de är med på elevernas utvecklingssamtal och att de då är elevens lärare som frågat om studiehandledaren kan vara med vid samtalet.

Skolledningen uppger att det inte finns tid inplanerad för studiehandledare och ämneslärare att träffas och stämma av elevernas språk- och kunskapsutveckling. De säger att det får ske när tid finns. Skolledningen säger vidare att det inte är styrt hur överlämningen av information mellan studiehandledare och ämneslärare ska ske kring enskilda elever.

2017-02-06

7 (11)

Dnr 40-2015:3531

2. Ges eleven adekvata förklaringar och kontextualiseringar av ämnesspecifika begrepp och terminologi?

2.1 Ges eleven genom studiehandledningen adekvat stöd i att utveckla sina ämneskunskaper?

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att den studiehandledning som bedrivs på skolan till övervägande del ger eleverna ett adekvat stöd i att utveckla sina ämneskunskaper. Granskningen visar att den studiehandledning som intervjuade elever får, ges på olika sätt. Exempel ges på hur studiehandledning genomförs, både i klassen under lektionstid och i mindre grupp.

Skolinspektionens utredning

I elevintervjuer framkommer att eleverna kan få studiehandledning både i klassen under lektionstid men också i en mindre grupp. Det vanligaste sättet att få studiehandledning, enligt eleverna, är att studiehandledaren översätter orden för eleverna när de inte förstår. Antingen är det översättning av läromedelstexter eller av lärarens muntliga genomgång. Några elever menar att det är bäst att vara i klassrummet eftersom de då har möjlighet att diskutera med resten av eleverna i klassen medan några menar att de känner sig mer bekväma i den lilla gruppen.

Studiehandledarna bekräftar i intervjun att de arbetar med olika modeller när det gäller handledning till eleverna, och att deras viktigaste uppgift är att eleverna ska förstå innehållet i lektionen. Studiehandledningen kan ske dels i klassrummet där studiehandledaren översätter de ord som eleven inte förstår och dels i en mindre grupp utanför klassrummet där de på modersmålet går igenom lektionen för eleverna.

I en elevintervju säger eleverna att deras studiehandledare översätter frågor på vissa prov och utan den hjälpen hade de inte klarat proven. Eleverna säger att det framförallt är behjälpta av översättning i de samhällsorienterande ämnena där det finns många svåra ord. Eleverna säger vidare i intervjun att det händer att studiehandledarna inte har möjlighet att vara med under hela lektionen eftersom de måste gå och handleda en annan elev i en annan klass. Denna bild bekräftas av såväl studiehandledare som ämneslärare. Ämneslärarna säger att de inte har möjlighet att ha koll på studiehandledarnas schema och därför inte alltid vet hur länge en studiehandledare stannar i klassen.

Några elever säger i intervjun att de i vissa ämnen inte förstår vad läraren pratar om vid undervisningstillfället om inte studiehandledaren är där.

2017-02-06

8 (11)

Dnr 40-2015:3531

Eleverna säger att det är många nya ord som de inte förstår och att det hjälper att studiehandledaren förklarar både på modersmålet och svenska. De ger som exempel ämnet biologi där de fått förklaringar som hjälpt dem att förstå ord eller begrepp.

I intervjun framhåller ämneslärarna vikten av att eleverna får tillgång till studiehandledning och att det är till stor hjälp när eleverna får såväl ord som begrepp översatta. När det gäller genomförandet av studiehandledningen säger ämneslärarna att det framförallt sker genom simultantolkning i klassrummet.

Ämneslärarna säger dock att det finns en risk att studiehandledarna handleder eleverna felaktigt eftersom studiehandledarna inte alltid har de ämneskunskaper som krävs för att exempelvis förstå hela innehållet i de nationella proven i årskurs nio. Ämneslärarna menar att detta framförallt är ett problem när det gäller studiehandledning för eleverna i årskurs nio men att det i vissa ämnen, såsom fysik och matematik, gäller även elever i andra årskurser. De säger vidare att det händer att eleverna kommer och frågar efter lektionen för att de inte har förstått innehållet trots studiehandledning. Studiehandledarna säger i intervjun att det är svårt att ha kunskaper i alla ämnen och att de ibland behöver fråga lärarna om hjälp för att få en förklaring.

Eleverna säger också att de ämnen som skiljer sig mycket från hur ämnet var i hemlandet är svåra att förstå och att man i dessa ämnen behöver mer studiehandledning. Som exempel menar eleverna att det är stora skillnader på hur man undervisar i ämnet biologi och bild i Sverige och i Afghanistan. De elever som inte har gått i skolan i sitt hemland säger att det känns som om de kommer in mitt i ämnena och undervisningen och att de hade behövt börja från början med ämnena för att förstå.

Skolledningen säger i intervjun att de ämnen som eleverna får studiehandledning i är valda utifrån erfarenhet där man vet att eleverna behöver mest hjälp. Skolledningen säger att det är undervisande lärare som meddelar studiehandledningsbehovet inom sitt ämne till specialpedagogen, som sedan schemalägger studiehandledarna. Enligt skolledningen är de vanligaste ämnena där eleverna får studiehandledning matematik, So- och No-ämnen, men även svenska som andraspråk, bild och slöjd har efterfrågats detta läsår. Enligt skolledningen ges studiehandledning vanligtvis under lektionstid.

Rektor säger i en kompletterande intervju att vissa ämneslärare har signalerat att de inte vill att studiehandledarna enbart översätter ord för eleverna.

2017-02-06

9 (11)

Dnr 40-2015:3531

Rektorn säger vidare att dessa ämneslärare därför bett studiehandledarna att föra anteckningar under lektionerna. Syftet med detta är att studiehandledarna kan samla relevanta begrepp och innehåll så att de efter lektionsgenomgången kan förklara för eleverna.

Rektorn poängterar att det gäller att få ämneslärarna att inse att studiehandledarna är till för att hjälpa eleverna att förstå innehållet i undervisningen och kunna nå kunskapskraven. Rektorn berättar att en av förstelärarna, som har anknytning till förberedelseklassen, nu har fått i uppdrag att föra diskussioner bland ämneslärarna för att klargöra vad som är studiehandledarnas uppdrag, bland annat att dessa inte enbart ska översätta ord utan arbeta med begrepp så att de kan förklara undervisningens innehåll i efterhand för eleverna.

2.2 Ges studiehandledare på modersmålet och ansvariga ämneslärare den kompetensutveckling som krävs för att kunna stötta elevens utveckling av ämneskunskaper?

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att åtgärder behöver vidtas för att säkerställa att ämneslärarna får den kompetensutveckling som behövs för att stötta de flerspråkiga eleverna i sin språk- och kunskapsutveckling samt att studiehandledarna får den kompetensutveckling som behövs för att de på ett fullgott sätt ska kunna stötta elevernas utveckling av ämneskunskaper.

Skolinspektionens utredning

Kompetensutveckling kring flerspråkiga elevers lärande

Intervjuade ämneslärare säger att de vid en av studiedagarna på höstlovet fått kompetensutveckling kring flerspråkiga elever. De säger att kompetensutvecklingen var givande och nödvändig eftersom de under många år haft flerspråkiga elever på skolan. Ämneslärarna säger vidare att trots att de arbetat med flerspråkiga elever under många år var detta den första kompetensutvecklingen de fått som berör flerspråkiga barns språk- och kunskapsutveckling.

Skolledningen säger i intervjun att lärarna på skolan fått kompetensutveckling kring flerspråkiga elever vid ett tillfälle, vid en av studiedagarna under höstlovet, och att fokus då var flerspråkiga elever och språkutveckling.

2017-02-06

10 (11)

Dnr 40-2015:3531

Kompetensutveckling för studiehandledare

Studiehandledarna uppger i intervju att de är med på de studiedagar som ges för samtliga lärare på skolan men att det inte finns någon kompetensutveckling som är anpassad särskilt för deras uppdrag. De säger att den kompetensutveckling som de fått är helt på deras eget initiativ och att de utvecklar sin undervisning på egen hand. I intervjun med studiehandledarna framkommer vidare att det var oklart vad deras uppdrag var när de började på skolan och att när det kommer nya studiehandledare är det upp till dem att stötta de nya handledarna om de har frågor. En av studiehandledarna säger att när hen började på skolan hade hen ingen aning om vad en studiehandledare skulle göra.

Skolledningen säger i intervjun att de, tillsammans med andra skolor i kommunen, lämnat önskemål till huvudmannen om att de skulle starta en utbildning för studiehandledarna. De menar att en utbildning behövs för att säkerställa kvaliteten i studiehandledningen och att de områden som behöver belysas är skolans värdegrund och skolkunskap samt betyg och bedömning. Skolledningen säger att det funnits en diskussion i kommunen med kommunens utbildningscentra om att starta en sådan utbildning men att de inte vet vad som hänt sedan dess. Skolledningen säger att de satsningar man gör på skolan för att ge studiehandledarnas kompetensutveckling är att nyanställda studiehandledare får arbeta bredvid en erfaren studiehandledare. Skolledningen säger också att man förra året gick igenom Skolverkets stödmaterial Studiehandledning på modersmålet för studiehandledarna.

Representant för huvudmannen säger att man från huvudmannens sida ser att uppdraget kring studiehandledning på modersmålet behöver stagas upp och att det är viktigt att studiehandledarna får kunskaper om svensk skola och värdegrundsarbetet. Representant för huvudmannen säger vidare i intervjun att det har diskuterats en utbildning för studiehandledarna i kommunen men att ansvaret i nuläget ligger på skolorna. Tanken uppges dock vara att kommunen ska ta ett helhetsgrepp kring en utbildning för samtliga studiehandledare. Det framkommer vidare i intervjun att de studiehandledare som anställs i kommunen nu får viss information vid ett inledande samtal med integrationssamordnaren men att det inte är något som är organiserat.

2017-02-06

11 (11)

Dnr 40-2015:3531

Uppföljning

Huvudmannen ska **senast den 11 augusti 2017** skriftligt redovisa till Skolinspektionen vidtagna åtgärder samt resultat av de vidtagna åtgärderna.

Redogörelser skickas per post till *Skolinspektionen, Box 156, 221 00 Lund* eller per e-post till *skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se* med en kopia till föredragande inspektör.

Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 40-2015:3531) i de handlingar som sänds in.

På Skolinspektionens vägnar

Lotta Kårlind
Enhetschef

Annika Welinder
Utredare/Föredragande